

«ՎՐԱՍՏԱՆԸ» 100 ՏԱՐԵԿԱՆ Է

ԱՅԴՊԵՍ ԷԼ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՔ ԶԵՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼ ԳՈՐԾԸ

(Սկիզբը՝ 1-ին էջում)

կյանքում ինտեգրման, ազգային փոքրամասնության շրջանում պետական լեզվի ժողովրդականացման, երկրում ծավալվող իրադարձությունների վեաբերյալ սպառնիչ, օբյեկտիվ տեղեկատվության փոխանցման, վրաց-հայկական դարերի խորքից եկող բարեկամական եւ եղբայրական կապերի ամրացման ուղղությամբ:

Ինձ բախտ է վիճակվել տարիներ շարունակ «Վրաստանի» խմբագրության հետ աշխատել նույն շենքում, «Սամշուր» նախկին հրատարակչության շենքում: Այդ հանգամանքը մեծապես պայմանավորեց սերտ համագործակցությունը թերթի իմ հայ գործընկերների հետ: Այդ առումով առանձնակի գործնական եւ բարեկամական հարաբերություններ հաստատվեցին երկրում ճանաչված հասարակական-քաղաքական գործիչ, թերթի բազմամյա խմբագիր Վան Բայբուրթյանի հետ եւ այդ հարաբերությունները այսօր էլ, չնայած նրա, որ մեր խմբագրությունների հասցե-

ները փոխվեցին, շարունակվում են:

Իմ շնորհավորական ուղերձում հատկապես կցանկանայի կանգ առնել, ըստ իս, նշանակալի հանգամանքի, առաքելության հավատարմության վրա: «Վրաստանը» իր գոյության ողջ ընթացքում հավատամորեն ծառայել է Վրաստանի պետական շահերին, հնարավորինս նպաստել երկրի առաջընթացին, դրանով իսկ արժանացել մեր բոլորի հարգանքին: Այդ հավատարմությունը իր առաքելության այն հիմնական վկայություն էր, որն էլ ուղղում էր խմբագրության գործունեությունը:

Թանկագին «վրաստանցիներ», թանկագին Վան, ի սրտե շնորհավորում եմ պանծալի հոբելյանի առիթով եւ միակ մաղթանք-ցանկությունս է՝ այդպես էլ շարունակեք ձեր շնորհակալ գործը:

ՎԱՆԹԱՆԳ ԽԱՐԶԻՆԱԿԱ
«Սանթրո գազեթի» հասարակական-քաղաքական շարաքաթերթի գլխավոր խմբագիր

ՀԻՄԱ, ԵՐԲ ԳՏԵԼ ԵՄ «ՎՐԱՍՏԱՆԸ», ԱՅԼԵՎԱՍ ԲԱՑ ԶԵՄ ԹՈՂՆԵԼՈՒ

(Սկիզբը՝ 1-ին էջում)

Թելավին ինձ համար Ֆրունզիկի ու Վալիկոյի ընկերության շունչը կրողն է, քանի որ ֆիլմի նկարահանումներն այստեղ էլ են ընթացել: Իսկ «Միմինոն» ինձ համար հայ-վրացական բարեկամության խորհրդանիշն է: Հիմա նաեւ «Վրաստանը» կդառնա:

Արդեն քանի օր է հետեւում եմ թերթի կայքին եւ ուրախանում, որ գտել եմ ձեզ: Անասելի հաճելի էր, մանավանդ, երբ իմացա, որ խմբագրությունում աշխատել է Մրազ Ջաֆարովը, ազգությամբ եզդի լրագրող, ում մասին դուք այդքան ջերմ եք խոսում: Այս հանգամանքը համոզված եմ, կրկնապատկելու է իմ պատկառանքն ու սերը ձեր հանդեպ: Որովհետեւ ազգությամբ հայ չեմ, եզդի եմ: Թեեւ իմ լեզուն հայերենն է: Մեր գյուղի հայկական դպրոցն եմ ավարտել եւ, իհարկե, որպես պետական լեզու փայլուն տիրապետել ու տիրապետում եմ հայերենին, այժմ սովորե-

լով նաեւ պետական լեզուն՝ վրացերենը:

Այդ է պատճառը, որ ուրախություն եմ ապրում, որ կաք ու ես այսուհետ կարող եմ ծննդավայրիս կարտոն առնել ու ինձ արդեն հարազատ դարձած Վրաստանում ընթացող իրադարձություններին նաեւ ձեր միջոցով ծանոթանալ: Իմացա, որ թերթը տարածվում է Վրաստանի հայաշատ շրջաններում, հասնում Կախեթի երկրամասի ամենահեռավոր Դեղովլիսի շրջանի մուհիցիպալիտետի հայաբնակ Սաբաթլո գյուղ: Ափսոս, որ մենք այդ հնարավորությունը չունենք... բայց ոչինչ, մի օր Թբիլիսիում անպայման կհանդիպեմ ձեզ, ու հուսով եմ թերթի հարուստ արխիվից կծանոթանամ նաեւ ազգակցիս՝ Մրազ Ջաֆարովի հրապարակումներին:

Սիրով շնորհավորում եմ բոլորիդ, սիրելի «վրաստանցիներ»: Հիմա, երբ գտել եմ «Վրաստանը», այլեւս բաց չեմ թողնելու...

ԼԱՐԻՍԱ ՉԱՏՈՅԱՆ

ք. Թելավի

ՀԱՎԱՍԻ - 125

ՀԱՎԱՍԻ. ՀԱՅ ԳՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ԵՐԳԱՐՎԵՍԻ ՄՈՂԻԿԱՆՆԵՐԻՑ ՄԵՎԸ

Կարդալով վերնագիրը՝ հավանաբար, ձեզանից շատերը մտովի տեղափոխվեցին Ծալկայի մուհիցիպալիտետի Այազմա գյուղը՝ «Գուսան Հավասու երգի տոնին»...

Վրաստանի Թբիլիսիումում լեռնաշխարհի հայաբնակ Այազմա գյուղում, ամեն աշնան, գուսանի հիշատակին նվիրված այդ ժողովրդական տոնախմբությունը համախմբում էր հայրենակից այազմացիներին ու նաեւ՝ մեր երկրից, Հայաստանից, այլ երկրներից միջոցառմանը հրավիրված անվանի հյուրերի: Հնչում էին ելույթներ, երգ, պար, ասմունք: Ու տարածվում էր մարդկային սերը, ջերմությունը, խիճը...

Ավանդական միջոցառումները՝ անսպասելի մեր կյանք խուժած կորոնավարակի պատճառով այժմ դադարել են, բայց լիահույս ենք, որ աղետը շուտով կհաղթահարվի, եւ նորից ու նորից կհրավիրվենք Հավասու, Ջիվանու, Աղայանի, Տերյանի, վիրահայ մյուս գրական գործիչների հիշատակը մեծարող, հոգեհարգատ ավանդույթներին:

Գուսան Հավասու ծննդյան 125-ամյակին նվիրված մեր խոսքը պատշաճ առիթ է՝ անդրադառնալու նրա կյանքին ու ստեղծագործական ճանապարհին:

Վրաստանի Այազմա գյուղում հանգրվան գտած երգումսի Պարսան Մարկոսյանի ընտանիքը 1896թ.-ի հունվարի 6-ին ցնծության մեջ էր. հինգ դուստրերից հետո ծնվել էր երկար սպասված արու զավակը: Պարսանը նորածինն անվանակոչեց՝ Արմենակ եւ որդու հետ կապեց իր հայրական բոլոր լուսավոր հույսերը, որոնք խիճողով էին լցնում նրա հոգսաշատ օրը: Բայց ընտանիքի ուրախությունը վաղանցուկ եղավ: Չարաղետ «ծաղիկ» հիվանդությունը երեքամյա Արմենակին զրկեց տեսողությունից...

Մանկանը բուժելու նպատակով՝ վշտակորույս ծնողները դիմում են հնարավոր բոլոր միջոցների՝ ուսյալ բժիշկներ, անուս հեթմներ, ուխտ գնալ, փարվել սրբերի ու եկեղեցիների, սակայն ամենը զուր էր: Արմենակը՝ ապագա գուսան Հավասին, ինչպես ասում են, այդ հիվանդության զոհը դարձավ. նա այլևս արելի լույս չտեսավ...

«Հավիտենական մի խավար եկավ ու փակեց աչքերս ու հոգիս, կարդում ենք նրա հուշերում: Շատ ուշ ընտելացա: Ի՞նչ կարող էի անել...»:

Հայ աշուղական արվեստի դասական ներկայացուցիչ, երգահան, երգիչ, նվագող եւ ասմունքող գուսան Հավասին, այդ, ողջ կյանքն ապրեց անլույս ու հոգու մշտավառ մորմոքով, բայց՝ ո՛չ անճար ու՝ ո՛չ հուսաբեկ...

Որդու ապագայով մտահոգ Պարսանը գտավ միակ ճիշտ միջոցը, որը, ինչպես հետո պարզվեց, միանգամայն համապատասխան էր նաեւ երեխայի նախասիրություններին: Նա որդու մոտ նկատելով ձայնային տվյալներ՝ ուղարկեց նրան հարեւան գյուղի բնակիչ աշուղ Դովրանին աշակերտելու: Վերջինս Արմենակին սովորեցնում է սազ նվագել ու որոշ գիտելիքներ է հաղորդում գուսանական արվեստից, իսկ արդեն 17-18 տարեկանից Արմենակը աշակերտում է իր ժամանակի համբավավոր աշուղ, Ախալքալաքիի Սուլդա գյուղի բնակիչ Թիֆլիսի (Եղո Մանուկյան): Երգեր հորինող ու հնուտ սազ նվագող պատանի Արմենակը աշուղի հետ շրջագայում է գյուղից գյուղ: Շուտով Թիֆլիսի 18 տարեկան Արմենակին ոչ միայն աշուղական վկայական է տալիս՝

տեղական սազանդարների հեղինակավոր ստորագրությամբ, այլեւ շնորհում է՝ «Հավասի» պատվանունը, որ այնպես պատշաճում էր՝ իր գործը եռանդով ու հավեսով կատարող աշակերտին:

Այդ պահից սկսվում է կյանքի որակապես մի նոր շրջան, որը երիտասարդ աշուղից պահանջում էր ֆիզիկական, եթե կուզեք՝ նաեւ հոգեկան դժվարին պայմաններում կատարվող ստեղծագործական վիթխարի աշխատանք: Սկսվում է արվեստի մի ճանապարհ, որը հայ գուսանական անդաստանը պետք է հարստացներ՝ իր յուրահատուկ հմայքն ու բույրն ունեցող հավասիական երգով:

1929 թվականին Հավասին, կնոջ եւ երկու երեխայի հետ, տեղափոխվում է Ախալքալաքի: Այստեղ ժողովրդական երգի սիրահարները զրկաբաց են ընդունում՝ արդեն ճանաչում վաստակած գուսանին: Նա ջերմությամբ ու առանձնակի հոգատարությամբ է շրջապատվում տեղական մշակութային օջախների կողմից եւ՝ դառնում նրանց ցանկալի հյուրն ու հեղինակավոր խորհրդատուն: Ժողովուրդը Հավասու երգերի առանձնահատուկ գրավչության աղբյուրը համարում է նաեւ նրա այն բացառիկ տաղանդը, որ քչերին է տրվում. Հավասին հնտությանը հանապարհատից հանգավոր երգեր էր հյուսում...

Պատմում են, որ 1961թ. գուսան Շահենի հետ Բաքվի աշուղների համագումարին հրավիրված Հավասին ընդգրկվում է համագումարի նախագահական կազմում ու անսպասելի բեմ է հրավիրվում՝ ողջույնի խոսքի: Նրան օգնում են մոտենալ ամբիոնին, եւ, ի գարմանս բոլորի, գուսանը ներկայանում էր դիմում է աղբյուրներին հանապարհատից բանաստեղծությամբ... Հազիվ խոսքն ավարտած՝ դահլիճը փոթորկում է եւ 15 րոպե նոսկայս ծափահարում Հավասուն, իսկ հաջորդ օրը Բաքվի թերթերն ու ռադիոն հաղորդում են նրա ելույթը:

1944-ին Հավասին, վերջնականապես, ընտանիքով տեղափոխվում է Երեւան, ուր նրան ստեղծագործական նոր որոնումներ են ընձեռվում: Աշուղը անընդմեջ համերգներ է տալիս Հայաստանի ամենահեռավոր անկ-

յուններում, զորամասերում, ուսումնական հաստատություններում: Մասնակցում է հանրապետական օլիմպիադաներին, համերգային հյուրախաղերով հանդես գալիս հարազատ Վրաստանում, լինում է Աղբյուրաշենում, Մոսկվայում եւ՝ ամենուր գտնում ունկնդրի ոգեշունչ ընդունելությունը: Իր բեղուն հունձքն է տալիս նաեւ ստեղծագործական աշխատանքը, որը նա իրականացնում է՝ Բրայլյան այբուբենին տիրապետելու շնորհիվ:

Հավասու գրական ժառանգությունը ներառում է շուրջ 2000 երգ, 1500 քառյակ, 130-ի չափ մեղեդիներ: Նրան են պատկանում նաեւ «Դավաճան Արփիկը», «Հյուսիսային արեւ», «Աշխեն եւ Սուրիկ» երգախառն հեքիաթները: Ի դեպ, այսօր գուսանի գրական ժառանգության միայն փոքրագույն մասն է հրատարակվել՝ «Բուրմունք», «Երգեր», «Իմ քնարը», «Քառյակներ», «Հասմիկ» ժողովածուներով: Շարունակելով մեծն Ջիվանու եւ մյուս հանրաճանաչ աշուղների ավանդույթները՝ Հավասին խուսափել է բարբառից եւ իր երգարվեստով նույնպես զարկ է տվել գրական հայերենին:

Ի՞ր ժամանակների ու գուսանական երգի նոր գիտակների տեսադաշտից, ինչպես եւ սպասելի էր, աննկատ չի մնացել Հավասու արվեստը: Ավածի հավաստումը նրանց գնահատականներն են.

ՀԻՍՏՅ ժողովրդական արտիստ, ԽՍՀՄ պետական մրցանակի դափնեկիր Շարա Տալան (1939-1965). «Հավասին ժամանակակից հայ գուսանների ավագ սերնդի ամենատաղանդավոր ներկայացուցիչն է, մեր դասական գուսանական երգարվեստի վերջին մոնիկանը»:

Գրող, գրականագետ Սաքո Սարգսյան (1916-1989). «Այնպիսի երգեր, ինչպիսիք են՝ «Կոլխտի չորան», «Ի՞նչ ասեն յարիս», «Ջուր կերթաս», «Յայլավոր յարս», «Եղնիկի պես», «Ինչո՞ւ սիրեցիր», «Հայրենիք» եւ այլ գործեր մնայուն տեղ են գրավում հայ գուսանական արվեստի գանձարանում: Դրանք ունկնդրին գրավում են մեղեդիական հնարամտությամբ, հուզական ջերմությամբ, ռիթմով եւ ընդհանուր արտահայտչականությամբ»:

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու Արտաշես Նազինյան (1924-1999). «Նրա երգերի մեջ օգտագործված են գուսանական տարբեր եղանակներ ու ձեւեր՝ մուխամմազ, դիվանի, դուրեյթ, սեմայի եւ այլն: Նրա երգերի լեզուն ժամանակակից գրական լեզուն է՝ համեմված ժողովրդական բառ ու բանով, ոճերով ու դարձվածքներով: Նրա երգերի մեղեդին գրավիչ է, ներդաշնակում է տեքստին եւ՝ ստեղծում ամբողջական տպավորություն»:

Գուսանին ժամանակակից կոմպոզիտորները նրա մի շարք երգեր մշակել են՝ վոկալ, երգչախմբի, կվարտետի եւ ժողովրդական երգ ու պարի համույթի համար:

Իր կենդանության օրոք՝ Հավասին նկատվել ու արժանավայել գնահատվել է նաեւ պետական բարձրագույն ատյաններից: 1967-ից գուսան Հավասին ընդունվում է Հայաստանի գրողների եւ կոմպոզիտորների միությունների անդամ եւ՝ արժանանում Հայաստանի ժողովրդական արտիստի կոչման:

Գուսան Հավասին մահացավ 1978թ., Երեւանում: Ախալքալաքիում եւ Այազմայում կանգնեցված է նրա հուշարձանը:

ՋՈՒԼԻԵՏԱ ԲԱՂԱՅԱՆ

COVID - 19

ԿՈՐՈՆԱՎԻՐՈՒՄ. ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ ՎԱՐԱԿՎԱԾՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ԳԵՐԱՉԱՆՅՈՒՄ 260 ՄԻԼԻՈՆԸ

COVID-19-ի հաստատված դեպքերի թիվը աշխարհում հասել է 260 360 527-ի: Կորոնավիրուսի հետազոտական կենտրոնների տվյալների համաձայն, մահացածների թիվը գերազանցել է 5 200 322-ը: Ապաքինվել է 235 321 057 մարդ:

Վարակվածների թվով աշխարհում առաջին տեղում ԱՄՆ-ն է, որտեղ կա հաստատված 48 999 737 դեպք: Այստեղ մահացածների թիվը 798 551 է, երկրորդ տեղում Զինվորական հիվանդանոցներում, որտեղ հաստատված դեպքերի թիվը հասել է 34 555 431-ի, մահացածների թիվը՝ 467 468-ի:

Վարակվածների թվով հաջորդ տեղում Բրազիլիան է: Այստեղ վարակվել է 22 055 608, մահացել՝ 613 697 մարդ: Մեծ Բրիտանիայում կորոնավիրուսով վարակվել է 10 021 497, վարակի հետեւանքով մահացել՝ 144 433 մարդ: Մեծ Բրիտանիային հաջորդում են Ռուսաստանը, Թուրքիան, Ֆրանսիան, Իրանը, Գերմանիան ու Արգենտինան:

Հայաստանում, ընդհանուր առմամբ, վարակվածների թիվը հասնում է 337 005-ի, մահացածների թիվը՝ 7 459-ի, ապաքինվածների թիվը՝ 312 617-ի:

Ադրբեջանում վարակվածների թիվը 580 507 է: Վարակից մահացել է 7 736, ապաքինվել՝ 545 035 մարդ:

Վրաստանում, վերջին տվյալներով, վարակվել է 831 248, մահացել՝ 11 810, ապաքինվել՝ 772 301 մարդ:

Նոյեմբերի 26-ին կորոնավիրուսով վարակված 4 534 նոր դեպքերից 1 811-ը Թբիլիսիում է, Աջարիայում՝ 176 Իմերեթիում՝ 829, Քվեմո Քարթլիում՝ 265, Շիդա Քարթլիում՝ 370, Գուրիայում՝ 143, Սամեգրելո-Ջեմո Սվանեթիում՝ 356, Կախեթիում՝ 267, Մցխեթա-Մթիանեթիում՝ 140, Ռաճա-Լեչխումիում է և Քվեմո Սվանեթիում՝ 36, Սամցխե-Ջավախեթիում՝ 138:

Նոյեմբերի 26-ի տվյալներով մահացել է 74 մարդ:

ԻՆՉ ՊԵՏՔ Է ԳԻՏԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏՎԱՍՏՄԱՆ ԵՎ ՇԵՏՊԱՏՎԱՍՏՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հարկ ենք համարում հիշեցնել, որ յուրաքանչյուր մարդու օրգանիզմն առանձնահատուկ է եւ այն, ինչը օգտավետ է մեկի համար, հնարավոր է բացասաբար անդրադարձնա մյուսի վրա:

Ուստի, միջուկ մեր հանձնարարականներից օգտվելը, խորհուրդ ենք տալիս դիմել բժշկին:

«Վրաստան» թերթի խմբագրության փոստով բազում նամակներ են ստացվում կորոնավիրուսի համավարակի հարցով: Մեր ընթերցողները հետաքրքրվում են ոչ միայն պատվաստանյութերի հուսալիության, այլև պատվաստման գործընթացի եւ հետպատվաստման գործընթացի հետ կապված հարցերով:

Ստորեւ ներկայացնում ենք ընթերցողներից հաճախակի հանդիպող հարցերը եւ մասնագետների պատասխանները:

ԵՐԲ Է ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԵՎ ԱՆՐԱՎԺԵՏ ՎԵՐԱՊԱՏՎԱՍՏՈՒՄ

Համավարակային ալիքի տարածման պայմաններում ցանկալի է պատվաստվել կես տարին մեկ անգամ: Դա վերաբերում է վարակումն անցած, ինչպես նաեւ արդեն իսկ պատվաստված անձանց: Հաշվի առնելով վարակումների հետ կապված իրավիճակի սրությունը, պատվաստումը կարելի է անցնել կորոնավիրուսի հաղթահարումից կամ պատվաստումից վեց ամիս անց:

ՈՐՔԱՆՈՎ Է ԱՆՐԱՎԺԵՏ ՀԱՎԱՍՏՐՄԱՆ ԱՏՈՒԳՈՒՄ

Դրա անհրաժեշտությունը չկա, համեմայնդեպս, վերապատվաստման անցման համար նման անհրաժեշտություն չկա:

ԵԹԵ ԱՐԴԵՆ ՎԱՐԱԿՎԵԼ ԵՆ, ՈՐՔԱՆՈՎ Է ԱՆՐԱՎԺԵՏ ՊԱՏՎԱՍՏՈՒՄ

Բժշկության ոլորտի մասնագետների մեծամասնության կարծիքով, բոլոր դեպքերում, կրկնական պատվաստումն անհրաժեշտություն է: Նման պարագայում հակամարմնի մակարդակը ոչինչ չի նշանակում, քանի որ կորոնավիրուսի նոր շտամերը պահանջում են նոր մոտեցումներ, ինչը հնարավոր է միայն պատվաստման դեպքում: Մասնավորապես, Եվրոպայի երկրների մեծամասնությունը խորհուրդ է տալիս հիվանդության հաղթահարումից 3-8 ամիս անց պատվաստվել: Նման մոտեցում է ցուցաբերվում նաեւ ԱՄՆ-ում:

ՎԱՐԵԼԻՔ Է, ԱՐԴՅՈՔ, «ԽԱՌՆԵԼ» ՏԱՐԲԵՐ ՊԱՏՎԱՍՏԱՆՅՈՒԹԵՐ

Այո՛, վերապատվաստումը հնարավոր է անցնել Վրաստանում պաշտոնապես հավաստագրված ցանկացած պատվաստանյութով:

ՀԱՎԱՑՈՒՑԻՉ ԻՆՉ ԵՐԵՎՈՒՅԹՆԵՐ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԾԱԳԵԼ ՎԵՐԱՊԱՏՎԱՍՏՈՒՄԻՑ ԴԵՏՈ

Հակացուցիչ երեւույթները գրեթե նույնական են ինչպես վերապատվաստումից, այնպես էլ՝ առաջին պատվաստումից հետո: Բոլոր պատվաստումների համար, որպես բացասական ազդեցություն, համարվում է ջերմությունը, սարսուռը, ցավերը մկաններում եւ հոդերում, ինչպես նաեւ մարմնի տվյալ մասում սրկման արդյունքում առաջացած ցավը: Բնականաբար, վերոնշյալը հակացուցիչ երեւույթների լրիվ ցուցակը չէ, թեւ ընդգրկում է այն հիմնական առավել տարածված երեւույթները պատվաստումից հետո օրգանիզմի ռեակցիայի դեպքում:

ՎԵՐԱՊԱՏՎԱՍՏՈՒՄ ԴԱՇՊԱՆՈՒՄ Է, ԱՐԴՅՈՔ, ՆՈՐ ՇՏԱՄԵՐԻՑ

Ընդհանրապես, կորոնավիրուսի յուրաքանչյուր շտամի համար մշակված պատվաստանյութի հակազդեցությունը դելտա, դելտա-պյուս եւ մյուս տարբերակված շտամերի հետ լուրջ հարցեր են առաջացնում, մասնավորապես, հնդկական շտամերի դեմ, որոնք համարվում են ամենավարակիչը, համաշխարհային ճանաչման արժանացած պատվաստանյութերը բավական նշանակալի մակարդակի հակամարմին են առաջացնում արյան մեջ, ինչը պաշտպանիչ վահան է հանդիսանում օրգանիզմի համար:

Նշենք, որ նոր շտամերի ի հայտ գալը մեծապես պայմանավորում է վերապատվաստման անհրաժեշտությունը, քանի որ առաջին պատվաստման արդյունքում օրգանիզմում ստացած իմունիտետը սկսում է թուլանալ եւ չի կարողանում հակադրվել նոր շտամով վարակմանը:

ՎԵՐԱՊԱՏՎԱՍՏՈՒՄ. ՈՐՔԱՆՈՎ Է ԱՅՆ ԱՆՐԱՎԺԵՏ

Առողջապահության Համաշխարհային կազմակերպության փորձագետները, ներկա դրությամբ, հստակ մոտեցում չունեն երրորդ պատվաստման վերաբերյալ: Երբ վերապատվաստումն իրականացվում է առաջնային պատվաստումից տարբերվող պատվաստանյութով, ապա կարող են ծագել տարբեր վիրուսների դեմ ուղղված հակամարմիններ: Նման պարագայում այլ պատվաստանյութով պատվաստվելու դեպքում, հնարավոր է ստացվի այնպես, որ առաջնային պատվաստման իմունիտետի ուժեղացման փոխարեն, օրգանիզմում ծագի նոր պատվաստանյութին բնորոշ իմունիտետ: Կազմակերպության փորձագետները միաժամանակ նշում են, որ այդ հարցը դեռ պետք է լրջորեն ուսումնասիրվի եւ նոր միայն գիտականորեն հիմնավորված պատասխան ստանա:

ԻՐԱՎԻՃԱԿԸ ԾԱՆՐ Է, ՊԱՏՎԱՍՏՈՒՄԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է ՄԱԼ ԹՎԻ ՆՎԱՋԵՑՄԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆԸ

Վրաստանի առողջապահության նախարար Էկատերինե Տիկարաձեի հայտարարությամբ, Վրաստանում կորոնավիրուսային իրավիճակը բավական ծանր է, եւ պատվաստումը մահացության թվի նվազեցման գլխավոր նախապայմանն է:

- Եվս մեկ անգամ նշում են, որ ինձ համար հատկապես կարեւոր են 60-ն անց մարդիկ, քանի որ, ինչպես Վրաստանի, այնպես էլ՝ ցանկացած այլ երկրի վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ այս տարիքում հոսպիտալացման եւ մահացության ցուցանիշը շատ ավելի բարձր է: Այլ երկրների օրինակով տեսնում ենք, որ 60-ից բարձր քաղաքացիների

պատվաստումների թիվը կազմում է ավելի քան 90 տոկոս: Ուստի կարծում են, որ Վրաստանում եւս 60-ից բարձր բնակչությունը հնարավորինս շատ պետք է պատվաստվի, հայտարարեց նախարարը՝ հավելելով, որ կորոնավիրուսով վարակման դեպքերը շատ են, սակայն

նվազման միտում է նկատվում:

ԱՄԻՐԱՆ ԳԱՍԳՐԵԼԻՉԵ. «ՊԱՏՎԱՍՏՄԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ ԶԵՌՈՒ Է ԲԱՎԱՐԱՐ ԼԻՆԵԼՈՒՑ»

ԿՈՐՈՆԱՎԻՐՈՒՄԻՑ ՄԱՆԱՌԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹՎՈՎ ՎՐԱՍԱՆԸ ԱՌԱՋԻՆ Է ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

(Սկիզբը՝ 1-ին էջում) Հիվանդությունների վերահսկման ազգային կենտրոնի ղեկավարի խոսքով, առանձնակի մտահոգիչ է մահացության դեպքերի ավելացման հանգամանքը: Նրա խոսքով, ըստ New York Times-ի, կորոնավիրուսից մահացության վիճակագրության վերջին 7 օրվա դինամիկայի՝ 100 000 բնակչի հաշվով Վրաստանն աշխարհում առա-

ջին տեղն է զբաղեցնում: Ձեկույցի համաձայն, որը հիմնված է Our World In Data-ի վիճակագրության վրա, Վրաստանում վերջին 7 օրվա ընթացքում մահացածների թիվը 100 հազար բնակչի հաշվով 2,01 է: Երկրում մահացության միջին օրական ցուցանիշը 74,7 է: Երկրորդ տեղում է Բուլղարիան՝ 100 հազար բնակչի հաշվով մահացության ցուցանիշով, որ-

տեղ օրական միջին մահացության մակարդակը 128,7 է: Բուլղարիայում 100 000 բնակչի հաշվով մահացության մակարդակը 1,85 է: Ըստ նույն տվյալների, երրորդ տեղում է Սուդանը՝ 100 000 բնակչի հաշվով՝ 1,82 մահացությամբ: Չորրորդ տեղում Ուկրաինան է, որտեղ օրական միջինը 682,6 մարդ է մահանում, իսկ 100 հազար բնակչի հաշվով մահացությունը կազմում է 1,54:

ՀԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՅՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԽԱՏԱՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ ԱՌԱՆՁԻՆ ՍԱՐՄԱՆԱՓՈՎՈՒՄՆԵՐ ՄԵՂՄԱՑՎՈՒՄ ԵՆ

Նոյեմբերի 24-ին, Վրաստանի վարչապետ Իրակլի Դարիբաշվիլու նախագահությամբ անցկացված միջգերատեսչական համակարգող խորհրդի նիստում ընդունվեց որոշում, ըստ որի՝ ղեկավարների 1-ից չեղարկվում է ռեստորանների աշխատանքի ժամային սահմանափակումը, կինոթատրոններում եւ թատրոններում հանդիսատեսի թիվը կհասնի 50 տոկոսի, թեպետ ռեստորաններում հյուրերի թվի ներկայիս սահմանափակումներն այս փուլում ուժի մեջ են մնում:

Վրաստանի այն քաղաքացիները, ովքեր պատվաստվել են Վրաստանում եւ երկիր են մուտք գործում ցամաքային սահմանով, ազատվում են «ՊՇՈ» թեստը հանձնելու պարտավորությունից:

Բացի այդ, ինչպես հայտնի է, ղեկավարների 1-ից ուժի մեջ կմտնի «Կանաչ անձնագրի» հայեցակարգը: Կանաչ կարգավիճակը տրվում է այն մարդուն, ով ամբողջությամբ պատվաստվել է, այսինքն՝ ստացել է պատվաստանյութի երկու դեղաչափ, կովիդով վարակվել է, սակայն լաբորատոր հաստատված դեպքից պետք է անցած լինի 14 օր: Կովիդից ապաքինվելուց հետո անձը մշտական «կանաչ կարգավիճակ» կունենա: Նաեւ եթե մարդն անցել է 72-ժամյա վավերականության «ՊՇՈ» թեստ, ինչպես նաեւ, եթե ան-

ձը 24-ժամյա վավերականության անտիգեն թեստ է հանձնել: Դեկտեմբերի 1-ից քաղաքացիները «Կանաչ անձնագրով» կարող են մուտք գործել սննդի օբյեկտների, ռեստորանների, սրճարանների եւ բարերի բաց եւ փակ տարածքներ, կինոթատրոններ, թատրոններ, օպերա, թանգարաններ, համերգասրահներ, ժամանցի կենտրոններ, խաղատներ, ՍՊԱ կենտրոններ, մարզասրահներ, հյուրանոցներ, ինչպես նաեւ լեռնադահուկային հանգստավայրեր:

Միջգերատեսչական համակարգող խորհուրդը եւս մեկ անգամ կոչ է անում քաղաքացիներին՝ ակտիվորեն ներգրավվել պատվաստումների գործընթացին, կրել պաշտպանիչ դիմակ եւ պահպանել սոցիալական հեռավորություն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԱՐՅԱԽ. Փաստեր, իրադարձություններ

«ՎՐԱՍՏԱՆԻ», ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ, ՊԱՆԱՐՄԵՆԻԱՆԻ ԵՎ ԿԱՎԱԶՊՐԵՍԻ ՆՅՈՒԹԵՐՈՎ

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-Ն ՍԿՍՈՒՄ Է ՓԱՍՏԱՅԱԿԱՔ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Նոյեմբերի 23-ին Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը հանդիպում ունեցավ ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի տեղակալ, Քաղաքակրթությունների դաշինքի Բարձր ներկայացուցիչ Միգել Անխել Մորատինոսի հետ:

դակով առաջին այցելությունն է Հայաստան, եւ հույս հայտնեց, որ այս այցը կնպաստի երկկողմ համագործակցությանը, ինչպես նաեւ մեր տարածաշրջանի ժողովուրդների միջեւ երկխոսությանը:

Բարձր ներկայացուցիչ Մորատինոսը ներկայացրեց Քաղաքակրթությունների դաշինքի գործունեության հիմնական ուղղությունները եւ կարելու էր Հայաստանի դերն ու մասնակցությունը դաշինքի աշխատանքներին՝ հավելելով, որ Քաղաքակրթությունների դաշինքն իր մանդատի շրջանակներում պատրաստ է նպաստել տարածաշրջանում հանդուրժողականության խթանմանը, միջկրոնական երկխոսությանը եւ կրոնական սրբավայրերի պաշտպանությանը:

Հանդիպմանը Նիկոլ Փաշինյանը նշեց, որ սա ՄԱԿ-ի քաղաքակրթությունների դաշինքի՝ այսպիսի բարձր մակարկայացրեց Քաղաքակրթությունների դաշինքի գործունեության հիմնական ուղղությունները եւ կարելու էր Հայաստանի դերն ու մասնակցությունը դաշինքի աշխատանքներին՝ հավելելով, որ Քաղաքակրթությունների դաշինքն իր մանդատի շրջանակներում պատրաստ է նպաստել տարածաշրջանում հանդուրժողականության խթանմանը, միջկրոնական երկխոսությանը եւ կրոնական սրբավայրերի պաշտպանությանը:

ՀԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱԿ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԲԱՐԵՓՈՒՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ

Հայաստանի կառավարությունը հավանություն տվեց «Հանրակրթության մասին» օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի օրենքի նախագծին, որի նպատակն է ներդնել դպրոցական կառավարման բարելավված համակարգ, անցնել համընդհանուր ներառական հանրակրթությանը, վերանայել չափորոշիչները, ուսումնական պլանը եւ առարկայական ծրագրերը:

Կառավարության նիստում Կրթության, գիտության, մշակույթի եւ սպորտի նախարար Վահրամ Դումանյանը նշեց, որ օրենքի լրացումները եւ փոփոխություններն ուղղված են հանրակրթության կառավարման, ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման, ատեստավորման եւ խրախուսման, ինչպես նաեւ հանրակրթության ներառականության եւ բովանդակային բարեփոխումներին՝ նպատակադրելով առավել ճկուն եւ արդիական մոտեցումներ ներդնել մի շարք գործընթացներում, ինչպես նաեւ կիրառել գործիքակազմեր:

Գարգացման քաղաքականությունը՝ հրաժարվելով միատեսակ եւ միաչափ վերապատրաստումներից եւ անցնելով կատարելով մասնագիտական չափորոշիչներից բխող պատրաստումներին: Հնարավորություն կստեղծվի իրականացնել ատեստավորման տարբեր ընթացակարգեր, այդ թվում՝ գիտելիքների ստուգման վրա հիմնված կամավոր ատեստավորումը:

Ըստ Դումանյանի՝ նախագծի իրագործմամբ դպրոցները մանկավարժական ինքնավարության հնարավորություն կստանան:

ՎԱՎԵՐԱՑՎԵԼ Է ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՈՒԹՅԱՆ ԱՃ

Հայաստանում տնտեսական ակտիվության ցուցանիշը 2021-ի հունվար-հոկտեմբերին, 2020-ի նույն ժամանակահատվածի համեմատ, աճել է 4,3 տոկոսով:

Հայաստանի վիճակագրական կոմիտեի հրապարակած տվյալներով, արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը հունվար-հոկտեմբերին, 2020-ի նույն ժամանակահատվածի համեմատ, աճել է 1,1 տոկոսով, շինարարության ծավալը՝ 5,9 տոկոսով:

Առևտրի շրջանառությունում հունվար-հոկտեմբերին աճը կազմել է 7 տոկոս, իսկ մատուցված ծառայությունների ծավալն (առանց առևտրի) աճել է 6,4 տոկոսով:

2021 թվականի հունվար-հոկտեմբերին սպառողական զանգվածի ծավալը նվազել է 6,9 տոկոսով, արդյունաբերական արտադրանքի գների ինդեքսը՝ 9,9 տոկոսով, էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծավալը նվազել է 3,1 տոկոսով:

ԿՐՈՆԱՎԻՐՈՒՄՈՎ ՎԱՐԱԿՎԱԾՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ ՊԱՏՎԱՏՎԱԾ Է 3,6 ՏՈԿՈՍԸ

Հայաստանի առողջապահության նախարար Անահիտ Ավանեսյանի հայտարարությամբ՝ կրոնավիրուսի ակտիվ դեպքերի մեջ պատվաստվածների թիվը 1 269 է կամ՝ վարակվածների շրջանում 3,6 տոկոսը:

Այսինքն, վարակվածների շրջանում 3,6 տոկոսն է, որ պատվաստված է, բայց վարակվել է կրոնավիրուսով: Հիվանդանոցային բուժում ստացող 3 124 քաղաքացիներից 114-ն են պատվաստված,- ասաց Անահիտ Ավանեսյանը՝ հավելելով, որ բազմաթիվ դեպքեր կան, որ անգամ տարեց քաղաքացիները պատվաստված լինելու պարագայում հեշտությամբ հաղթահարում են հիվանդությունը, իսկ այն քաղաքացիները, որոնք չունեն քրոնիկ հիվանդություններ, երիտասարդ են, բայց, ցավոք, ծանր ընթացքով են տանում հիվանդությունը:

Նախարարի խոսքով, պատվաստումները որեւէ կերպ չեն ամրապնդում մարդու վերարտադրողական առողջության վրա:

«AstraZeneca»-ի 201 640 ԴԵՂԱԶՈՓ՝ ԼԵՅԱՍՏԱՆԻՑ

Լեհաստանի Հանրապետության Արտաքին գործերի նախարարությունը Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարությանը նվիրաբերել է 201.640 դեղաչափ «AstraZeneca» պատվաստանյութ:

Հիշեցնենք, որ Հայաստանում հասանելի են «Կորոնավակ» (միայն 2-րդ դեղաչափ), «Աստրաձենեկա», «Սպուտնիկ-Վի», «Սինոֆարմ», «Մոդեռնա» պատվաստանյութերը: Պատվաստումներն իրականացվում են առողջության առաջ-

նային պահպանման կազմակերպություններում շաբաթվա բոլոր օրերին. շաբաթ եւ կիրակի սահմանվել են հերթապահություններ՝ ժամը 10:00-16:00: Կարող են պատվաստվել նաեւ օտարերկրյա քաղաքացիները: Պատվաստումներն անվճար են:

ՄԵԿՆԱՐԿԵՑ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՀԱՄԱՅՆՅԱԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ 24-ՐԴ ՀԵՌՈՒՄՏԱՄԱՐԱԹՈՆԸ

Նոյեմբերի 25-ին «Կենսունակ սահմանային համայնքներ» խորագրով մեկնարկեց «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի 24-րդ հեռուստամարաթոնը:

2021-ի հեռուստամարաթոնը անց է կացվում նոր ձևաչափով՝ հաշվետու ֆիլմի տեսքով, որի ընթացքում հենց հիմնադրամի թիւը ներկայացնում է 2020-2021 թվականներին իրականացված լայնածավալ ծրագրերը Հայաստանում եւ Արցախում:

Հայտնիներից հեռուստամարաթոնի շրջանակում անցկացվող դրամահավաքին միանալու կոչ է արել՝ Ուրուգվայից դերասանուհի եւ երգչուհի Նատալյա Օրեյրոն: Նա նշում է, որ հավաքված միջոցները կուղղվեն Սյունիքի Վերիշեն գյուղի մանկապարտեզի վերանորոգմանը:

ՄԵՆԵՍՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ՄՈՍԿՎԱ

Նոյեմբերի 25-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Երկրորդ Մայրագույն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գտնվում էր Մոսկվայում:

Այցի ընթացքում Նորին Սրբությունը հանդիպումներ ունեցավ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի ռուսաստանաբնակ բարերարների հետ՝ քննարկելու նրանց հոգածությանը իրականացվող ծրագրերը:

29-ՄԵՑ ՆԱՄԲԱՐՅՈՒՄ ՄԱՐԵՎՈՍՅԱՆԸ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՕՈՒՎԱՐՁԱԳԵՏ

Հայաստանի նախագահի նոյեմբերի 25-ի հրամանագրով Համբարչում Մաթեոսյանը նշանակվել է Հայաստանի փոխվարչապետ:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-Ի ՕՐԱՅՈՒՅՅԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԱՐՎՈՒԹՅԱՔ ԸՆԳՎԱՅՆՎԵՑ

Նշենք, որ Համբարչում Մաթեոսյանը 2018 թ. հոկտեմբերից մինչև ս.թ. նոյեմբերի 24-ը Արմավիրի մարզպետն էր:

Նոյեմբերի 23-ին, Փարիզում ընթացող ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր համաժողովի 41-րդ նստաշրջանի ժամանակ, Հայաստանի կողմից ներկայացված Սբ. Ներսես Շնորհալի հայրապետի մահվան 850-րդ տարելիցը եւ Հայաստանի ազգային կինոկենտրոնի հիմնադրման 100-ամյա հոբելյանը ներառվել են ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Հռչակավոր մարդկանց եւ կարելու էր իրադարձությունների հոբելյանների օրացույցում 2022-2023թթ. երկամյակի համար:

ԱՆՅՈՒՅՆՎԵՅԻՆ ՀՄՄՏԵՂ ԶՈՐԱՎԱՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունը հայտնում է, որ նոյեմբերի 24-25-ին անցկացվել է հայ-ռուսական համատեղ զորավարժություն: Զորամասերը բերվել են մարտական պատրաստականության «Բարձր» աստիճանի, անչնակազմը զբաղեցրել է նախորդված շրջանները, բացառապես են հրամանատարական կետեր ու դիտարկետեր: Զորավարժությունն իրականացվել է հեփտեսակի մարտական մեքենաների եւ օդուժի ներգրավմամբ, որոնք կրակային խոցման ընթացքում ցուցաբերել են գերազանց արդյունքներ:

ՄԵՐԺ ՄԱՐԳՍՅԱՆԻՆ ՀԱՐՃԱԶՆԵՆԸ ԵՆ ՄԵՂԱԳՐՅԱՆԻ ԿԱՐԳՎԻՃԱԿՈՎ

Հայաստանի երրորդ նախագահ Մերժ Սարգսյանը մեղադրյալի կարգավիճակով հարցաքննության է կանչվել Հակակոռուպցիոն կոմիտեի: Ինչպես տեղեկացրեց փաստաբան Ամրամ Մակինյանը, Մերժ Սարգսյանը հարցաքննության է հրավիրվել գործարար Սիլվա Համբարչումյանի ցուցմունքի հիման վրա:

